

Дурович Анастасія Андріївна,
студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: *асистент кафедри цивільного права Байталюк Д.Р.*

ОСОБЛИВОСТІ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ В УКРАЇНІ

Останнім часом інститут сім'ї переносить глибоку кризу. Справа в тому, що сімейні цінності й традиції дещо втратили своє значення для молоді, та шлюб вже не розглядається як священний союз, який неможливо розірвати. Нині статистика демонструє те, що шлюбів з кожним роком реєструється все менше, а Україна декілька років є лідером за кількістю розлучень серед країн Європи. Через те, укладання шлюбного договору стає досить актуальним явищем, яке допомагає уникнути низку труднощів при розподілі сімейного майна, а також тривалих судових процесів щодо переділу цього майна.

Поняття «шлюбного договору» відоме ще за часів Стародавньої Греції та Риму, коли тисячі років тому, перед тим, як створити сім'ю, жінка та чоловік підписували угоду, в якій врегульовували свої майнові відносини, у тому числі й питання щодо спадкування в майбутньому сумісно нажитого майна. В Україні виникнення інституту шлюбного договору пов'язують із розвитком відносин приватної власності після здобуття незалежності, який законодавчо був закріплений у 1992 році шляхом прийняття Закону «Про внесення змін і доповнень до Кодексу про шлюб і сім'ю України» [1].

Сімейний кодекс України, чинний з 2004 року, надає шлюбному договору значної уваги. А саме, глава 10 визначає порядок укладання шлюбного договору [2].

Шлюбний договором є угода, що укладається між особами, які вже подали заяву про реєстрацію шлюбу, або подружжям стосовно вирішення спірних питань життя сім'ї. Необхідно зазначити наступне: особи, які проживають однією сім'єю, але без реєстрації шлюбу, позбавлені права на укладення шлюбного договору.

Слід звернути увагу, що шлюбний договір не може укладатися за дорученням. Цей факт підтверджується постановою Верховного Суду (ВС) від 25 вересня 2019 року по справі № 757/10715/17, в якій вказано, що шлюбна угода укладається між подружжям або нарече-

ними особисто, а не через представників [3].

Законодавством України встановлені деякі обмеження стосовно предмету шлюбного договору. Так, цією угодою можуть регулюватися виключно майнові відносини між подружжям, визначатися їх майнові права та обов'язки, але не тільки як подружжя, а ще й як батьків. Крім того, передбачено, що нерухоме або інше майно не може бути передано у власність комусь з подружжя, право на яке підлягає державній реєстрації. Важливою вимогою щодо змісту договору є те, що він не може зменшувати обсяг прав дитини, які зазначені у сімейному законодавстві, а також ставити одного з подружжя у надзвичайно невідне матеріальне становище. Невиконання вище зазначеного є підставою для визнання даного договору недійсним у судовому порядку [4].

Укладення даної угоди вимагає письмової форми та обов'язкового нотаріального посвідчення. Саме з днем нотаріального посвідчення пов'язується дата набрання чинності шлюбного договору, але тільки у разі укладення його подружжям. Перед вступом в офіційний шлюб (коли вже подана заява до відділу ДРАЦС) в разі нотаріального посвідчення, договір набирає чинності в день реєстрації шлюбу [4].

У шлюбному договорі може встановлюватися загальний строк його дії або строк тривалості конкретних прав та обов'язків. Також, може бути встановлена чинність договору або окремих його умов і після припинення шлюбу.

Шлюбний договір може бути змінено подружжям шляхом укладення нотаріально посвідченої угоди про зміну шлюбного договору або на вимогу одного з подружжя за рішенням суду, якщо це вимагають інтереси жінки або чоловіка, або інтереси дітей, або інтереси непрацездатних повнолітніх сина та дочки, що мають істотне значення. Шлюбний договір може бути змінено подружжям, притому договір про таку зміну повинен бути нотаріально посвідчений [4].

Ще однією особливістю шлюбного договору є те, що законодавством не допускається внесення змін до шлюбного договору в односторонньому порядку та односторонньої відмови від шлюбного договору, що виступає гарантією забезпечення прав подружжя. Тільки

у судовому порядку на вимогу одного з подружжя договір може бути розірваний за наявності підстав, що мають істотне значення, наприклад, неможливість виконання такого договору. Подружжя може відмовитися від шлюбного договору шляхом подання заяви до нотаріусу спільної заяви про відмову. У такому разі, права та обов'язки, встановлені шлюбним договором, припиняються в день подання такої заяви.

Таким чином, інститут шлюбного договору передбачений законодавством України вже майже 30 років. Але укладення шлюбних договорів так і не стало поширеною практикою серед українських пар, які вважають що укладення такого договору є ознакою недовіри. Однак, шлюбний договір є гарантією на майбутнє, перш за все в тому, що дозволяє подружжю не думати про майнові ризики в майбутньому в разі розлучення. Тому, сподіваємося, що з часом ситуація зміниться і більшість пар підходять до питання оформлення своїх майнових відносин більш виважено та відповідально.

Література:

1. Про внесення змін і доповнень до Кодексу про шлюб та сім'ю Української РСР: Закон України від 23 червня 1992 року Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N36, ст. 528.
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 21–22. ст. 135.
3. Постанова Верховного Суду від 25 вересня 2019 року по справі № 757/10715/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85174248>
4. Корнієнко М. Особливості укладення шлюбного договору. 27.05.2021. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/203849_osoblivost-ukladennya-shlyubnogo-dogovoru